

Кошель Анна Павлівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти Національний університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кошель Віталій Миколайович

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти Національний університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

НАСТУПНІСТЬ В РОБОТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ІНКЛЮЗІЇ

На кінець ХХ століття в багатьох розвинених країнах світу (США, Великобританія, Швеція, Німеччина, Італія, Скандинавські країни) провідною стратегією в освіті дітей з обмеженими можливостями стало інтегроване навчання, яке передбачає створення інклюзивних класів в школах і груп у закладах дошкільної освіти.

Однак виокремлення «особливих» класів і груп часто веде до виключення цих дітей з соціального життя школи і закладу дошкільної освіти і створює певні бар'єри в спілкуванні та взаємодії дітей. Тому від інтеграції перейшли до інклюзії – спільного навчання та виховання дітей з обмеженими можливостями.

Кожний етап шкільного навчання є ланкою цілісної системи освіти, що базується на попередньому етапі й закладає основу наступному. Проблема послідовності вирішення завдань розвитку дітей на початкових етапах навчання і виховання має бути забезпечена організацією наступності та перспективності.

Планомірне впровадження у практику початкової школи спеціально організованого спільного навчання потребує спеціальної підготовки, яка, на думку Л. Годовнікової, повинна починатися з спільного навчання ще у закладі дошкільної освіти та проводитися за такими напрямками:

- підготовка суспільства до необхідності запровадження інклюзивної освіти як закономірного процесу демократизації та гуманізації усього суспільства;
- підготовка педагогічного персоналу масової школи до прийняття дитини з вадами психофізичного розвитку;
- просвіта батьків здорових дітей;
- формування методичної готовності вчителів до роботи з різними категоріями дітей з вадами;
- укомплектування штату інклюзивної школи спеціалістами корекційної освіти;
- організація співпраці спеціалістів масової школи, які працюють з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, з педагогами системи спеціальної освіти;
- розробка психолого-медико-педагогічної консультації конкретних рекомендацій для роботи з дітьми, що потребують корекції психофізичного розвитку, в умовах масової школи[1].

Початкова школа має враховувати досягнення дошкільного віку не лише у змістовному і методичному планах, а й у напрямку формування особистісних якостей дітей.

Наступність між дошкільною та початковою ланками освіти дітей з вадами психофізичного розвитку розглядається як зв'язок і узгодженість цілей, завдань, змісту, методів, форм організації, що забезпечують пізнавальний розвиток дитини, її успішне навчання і виховання.

Реалізація наступності між цими ланками має забезпечити створення системи неперервної освіти з урахуванням:

- збереження цінності кожного вікового періоду розвитку дитини;
- готовності до шкільного навчання (на дошкільній сходинці освіти);
- опори на результат корекційно-розвиваючого навчання;
- сформованості вміння вчитися як фундаментального новоутворення;
- засвоєння різноманітних форм комунікативно-мовленнєвої діяльності на різних вікових етапах[2].

У результаті описаних тенденцій відбувається штучна акселерація дитячого розвитку. С.Лебедєва для вирішення цієї проблеми пропонує реалізовувати наступність знизу до гори. Для цього необхідно:

- вчителю початкових класів визнавати досвід, набутий дитиною в дошкільному віці;

- початкова школа має створювати умови для подальшого розвитку дітей на основі зближення досвіду життя старших дошкільників і молодших школярів[3].

У зв'язку з цим необхідними є зміни й у професійній підготовці майбутніх педагогів дошкільних та шкільних закладів, пов'язані з формуванням у них готовності до здійснення наступності дошкільної та початкової освіти. Тісна співпраця спеціалістів дошкільного і загальноосвітнього закладу дозволяє встановити наступність принципів і технологій викладання, навчальних і розвивальних програм, призначених як для здорових, так і для дітей з вадами.

Основні напрямки методичної роботи із забезпечення взаємодії вчителів початкової школи і вихователів закладів дошкільної освіти:

- взаємовідвідування відкритих занять у дитячому садку та уроків у початковій школі;

- анкетування вихователів дошкільних закладів і вчителів загальноосвітніх шкіл з питань всебічного розвитку особистості дитини;

- проведення Днів відкритих дверей у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах для батьків майбутніх першокласників, вихователів дитячих садочків і вчителів початкових класів;

- участь у спільних семінарах-практикумах, круглих столах, педагогічних радах, конференціях, тематичних виставках тощо;

- спільні засідання методичних об'єднань вихователів закладів дошкільної освіти і вчителів початкової школи;

- створення творчих груп вихователів дитячих садків і вчителів початкових класів;

- створення спільних педагогічних проєктів, розробок методичних рекомендацій;

- співпраця вихователів дітей старшого дошкільного віку та вчителів початкової школи у вирішенні проблемних питань реалізації наступності;
- підвищення фахової майстерності вихователів і вчителів, рівня самоосвіти;
- взаємодія педагогів закладів дошкільної освіти і вчителів початкової школи щодо здійснення наступності за трьома напрямками: інформаційно-просвітницьким, методичним і практичним.

Перед вступом дитини у школу заклади дошкільної освіти надають педагогам і спеціалістам необхідну інформацію про дитину: діагностику й актуальний рівень її розвитку, потенційні можливості. При необхідності дошкільний заклад направляє дитину з батьками на психолого-медико-педагогічну консультацію.

Якщо дитина з вадами психофізичного розвитку не відвідувала дитячий садок, то виникає ймовірність неправильного обрання освітнього маршруту дитини. Вчителі, не знаючи особливостей дитини, ставлять такі ж вимоги щодо оволодіння освітніми стандартами, як і до інших учнів. М.Текунова виявила, що як наслідок, можуть виникнути протиріччя між вимогами до дитини та її можливостями, що призводить до зниження мотивації, труднощів у навчанні, погіршення здоров'я [4].

Вагому роль у забезпеченні наступності навчання відіграє співпраця педагогів з батьками, яка передбачає:

- спільні батьківські збори для батьків дошкільнят і вчителів початкових класів;
- проведення Інтернет-зборів для батьків дітей старшого дошкільного віку;
- анкетування батьків з питань підготовки вихованців дитячого садка до школи;
- організацію Днів відкритих дверей для батьків майбутніх першокласників у загальноосвітньому навчальному закладі;
- створення «педагогічної вітальні» для батьків дітей старшого дошкільного віку з питань підготовки дітей до школи;
- організацію роботи батьківського лекторію, семінарів-практикумів та інших форм взаємодії.

Батьки дітей дошкільного віку мають бути зацікавленими в тому, щоб процес навчання у закладі дошкільної освіти відповідав рівню розвитку їх дітей. Саме тому адміністрація і педагоги шкіл у роботі з батьками майбутніх першокласників наполягають на ранньому виявленні особливостей дітей, щоб потім спільними зусиллями допомогти учню оволодіти тими необхідними знаннями та вміннями, які допоможуть йому соціалізуватися і реалізуватися в житті. Особливо значення це набуває у вихованні дітей з вадами розвитку, оскільки інклюзивна освіта є неможливою без участі батьків.

Отже, співпраця спеціалістів дошкільної та початкової освіти зробить модель інклюзивного навчання життєздатною і результативною, сприятиме кращому розумінню проблем розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Перспективним

напрямок має стати розробка змісту і методів такої співпраці в умовах інклюзивної освіти.

Список джерел:

1. Годовникова Л.В. Условія інтегрованого образования детей с нарушениями развития // Педагогика – 2008. – №8. – С. 36-43.
2. Дзюбка Л. В. До проблеми наступності у розвитку дошкільників і молодших школярів// Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Тези доповідей. – К.: Університет «Україна», 2008. – 719 с.
3. Лебедева С.А. Еще раз о преемственности дошкольного и начального образования // Начальная школа. – 2005. – №11. – С. 38-39.
4. Текунова М.В. Инклюзия – как процесс обучения и воспитания детей с особыми потребностями в ДОУ. Доступно по адресу: http://conf.fkgpu.ru/pers4/rep_90.doc